

Verslag Albanie behaken 2025 - Titus Frehe

Hoofdstuk 1 - De eerste keer in Albanië

2 jaar geleden ben ik voor het eerst afgereisd naar Albanië om mijn vriend Leon te bezoeken. Leon woont in Tirana en heeft me gedurende de paar weken dat ik daar was meegenomen naar de waanzinnige rotswanden rondom de hoofdstad. Ik was meteen onder de indruk en we hebben vele lange dagen onze tanden vastgebeten op de uitdagende sportklimroutes die deze wanden te bieden hebben. Sinds die weken twee jaar geleden ben ik al meerdere keren teruggekeerd naar Albanië om mijn grenzen in het klimmen te verleggen en heb menig van mijn vrienden meegesleurd om ook deze bijzondere plek te ontdekken.

Leon woont er nu al meerdere jaren en is sterk betrokken bij de ontwikkeling van nieuwe routes in het land. Ook heeft hij samen met zijn vrienden van de kleine boulderhal RockTirana een nieuwe topo gemaakt voor het sportklimmen in de regio. Ik ben zo in de ban van deze plek dat ik ook mijn steentje wilde bijdragen.

Hoofdstuk 2 - Voorbereidingen

De afgelopen jaren was ik steeds een paar weken per keer naar Albanië gegaan maar nu had ik het plan voor een langere periode te gaan met als doel nieuwe sportklimroutes te openen en te helpen met het onderhoud van de bestaande gebieden. Ik contacteerde Leon over mijn plan en hij was enthousiast, snel zou ik bij hem thuis op de bank komen slapen en konden we van start. Ik trof voorbereidingen met de aanschaf van een boor, comfortabele gordel, borstels en een hamertje. De rest van de spullen die ik nodig zou hebben kon ik van de boulderhal lenen.

Hoofdstuk 3 - Nieuwe rots ontdekken

30 augustus vloog ik naar Tirana. Als eerste stap moesten we op zoek naar een geschikte rotswand. Rondom Tirana zijn op het moment 5 sectoren om te klimmen; Bovilla, Brar, Qafë Priskë, Krabba en Petrela. Deze sectoren zijn eigenlijk allemaal onderdeel van dezelfde bergketen die zich om Tirana heen strekt. Dat ziet er zo uit:

Als eerst zijn we gaan kijken bij een kloof in dezelfde bergketen dichtbij een plaatsje Funar. Op de heenweg kwamen we een lokale man tegen die ons de weg wijst naar de kloof. Meteen waren we onder de indruk van de lange wanden en de mooie omgeving. Er waren twee prominente wanden, één noordwest en één zuidoost georiënteerd. Beide zagen er veelbelovend uit en er leek potentieel voor zeker 200 routes.

Daarna gingen we kijken bij een kleinere wand dichterbij. Bij de grot van Krabba zijn er al veel routes, maar er is potentie voor meer. Er is namelijk een wandelroute naar een pittoresk meertje in de buurt waar ook wat rotsen zijn. We lopen erheen en vinden deze wand:

Het is een kleine wand en we schatten in dat er ongeveer 10 routes zouden kunnen zijn. Het is noordelijk georiënteerd en heeft de hele dag schaduw. Het ligt ook nog eens vlak naast een meertje waar je in kan zwemmen. Een ideale plek voor in de zomer dus. Uiteindelijk kiezen we ervoor deze wand als eerst te behaken omdat we ervan overtuigd zijn dit in één seizoen af te kunnen maken. Funar daarentegen zou een heel cool project zijn, maar op langere termijn.

Hoofdstuk 4 - Syri i Siklopit behaken

Om te beginnen moeten we veel spullen naar de wand toe tillen; statische touwen, haken, ankers en nog veel ander materiaal wat we nodig hebben. We gaan naar de wand en kijken goed welke stukken rots we als eerste willen behaken. We zien twee stukken wand die er mooi uit zien en denken uit hoe die routes gaan lopen. Zodra we dat gedaan hebben lopen we naar een punt waar we de gehele wand goed kunnen zien. We willen namelijk de routes van boven naar beneden gaan behaken, wat betekent dat we goed moeten kijken hoe we boven de wand komen en ook waar we naar beneden moeten abseilen om bij onze uitgedachte routes uit te komen. Eenmaal op een afstandje kunnen we een pad zien om boven te komen, we pakken onze touwen, boren en ander materiaal en banen ons een weg door de bosjes omhoog en bereiken het punt boven de wand. Nu is het een kwestie van een goed ankerpunt maken om onze touwen aan vast te maken. We vinden twee stevige bomen en verbinden die aan elkaar. Leon laat zichzelf over de touwen zakken en zoekt naar het eindpunt van de uitgedachte routes. Vervolgens kan ik mezelf ook laten zakken en hangen we beide boven de wand.

De eerste en meest tijdsintensieve taak is de rots schoonmaken, we willen zorgen dat voordat we daadwerkelijk haken gaan plaatsen de routes geen losse rots meer bevatten. Zo checken we met onze hamer of alle grepen in de rots vast zitten, zoniet dan hameren we de rots los. Tegelijkertijd kijken we of de route daadwerkelijk beklimbaar is, zoniet dan laten we de rots heel zoals die is natuurlijk. Zodra we de routes goed hebben geïnspecteerd en schoongemaakt, trekken we onze klamschoenen aan en gaan we de routes testen. We

maken alle greepjes nog een keer goed schoon, verwijderen vegetatie en denken uit waar de haken moeten komen. Dat doen we aan de hand van markeringen met onze pof. Dan pas is het echt tijd om gaten te gaan boren en de haken te gaan plaatsen. We werken door en na een lange dag zijn de eerste routes gemaakt! We denken dat de gradaties voor beide routes ongeveer 6b+ is

Gedurende de volgende weken maken we de rest van de sector af en deze routes zijn ontstaan:

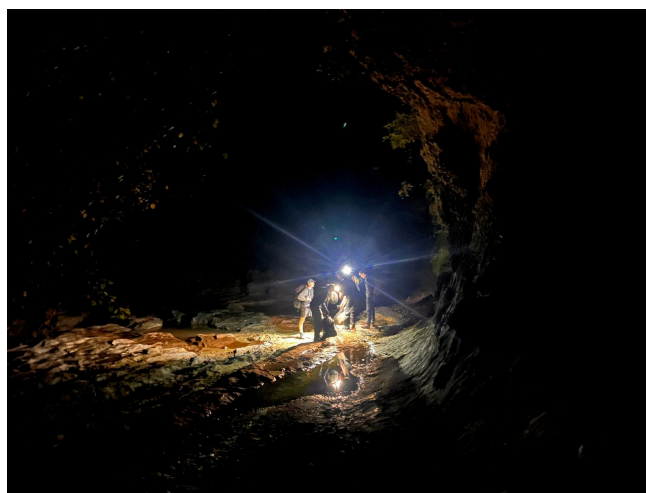
Syri i Ciklopit Sector

01 Love is Loud.....??	33m	15Q	☐	_____
<i>Spectacular line with some amazing holds and sequences where everything is just there</i>				
02 Syri i keq.....7a+	14m	07Q	☐	_____
<i>Steep and powerful</i>				
03 Syri i keq ext.....8a+	28m	14Q	☐	_____
04 Love is keq.....8a+	33m	17Q	☐	_____
<i>The only link up we put in this guide. It is a logical way to climb the upper part of "Love is Loud" without the first crux</i>				
05 Lari's paradise.....7a	13m	07Q	☐	_____
<i>Thin features make for a demanding climb</i>				
06 Mystic Goat.....6b+	16m	08Q	☐	_____
07 Test your nerves on my curves.....6b+	15m	06Q	☐	_____
<i>Sequence specific climb</i>				
08 Hajmali.....6c+	14m	06Q	☐	_____
09 Baby Goat.....6c	15m	05Q	☐	_____
<i>Short but cool tufas and jugs</i>				

Uiteindelijk 5 korte maar leuke interessante routes en 2 hele lange, moeilijke routes. De twee langere routes waren verrassend, we hadden in eerste instantie niet veel verwacht van dit stuk wand maar zodra we erboven hingen zagen we een zee van super mooi gevormde greepjes die door de steile wand zich een weg omhoog baande. Na meerdere vermoeiende dagen hadden we deze routes afgemaakt, de lengte van de routes, de steilte, en de slechte grepen maakte het een ware uitdaging de wand schoon te maken en te behaken.

Het was nu begin oktober en mijn reis was nog lang niet ten einde. We namen wat rust en klimmen veel in de al bestaande gebieden. We dachten na over ons volgende doel.

Hoofdstuk 5 - De film 'The Dream'

Gedurende onze werkzaamheden aan de nieuwe routes was onze aandacht ook op andere dingen gericht. Leon probeert namelijk een sportklimroute te klimmen genaamd 'The Dream', een hele moeilijke route die ooit behaakt is door Adam Ondra. Deze route is 50 meter lang, heeft een moeilijkheidsgraad van 9b en je hoeft er alleen naar te kijken om te zien dat dit een speciale lijn is. Tijdens mijn bezoek aan Leon in Albanië kwam er een filmcrew langs om een film te maken over dit proces. Ze waren hier 3 weken lang en deze weken stonden grotendeels in het thema van deze film. De film is onderdeel van een afstudeerproject van studenten van de Nederlandse filmacademie en komt in première bij Eye Amsterdam in juli 2026.

Hoofdstuk 6 - Foto's voor de topo

Veel van de klimgebieden in Albanië zijn erg nieuw, grotendeels ontwikkeld in de afgelopen 7 jaar. Daarom wordt er bijna elk jaar een nieuwe versie van de topo/guidebook uitgebracht om de ontwikkelingen erin te verwerken en eventuele veranderingen aan te brengen. Één van die veranderingen is bijvoorbeeld nieuwere, scherpere en inspirerende foto's. Ik had mezelf als doel gesteld bij te dragen door goede foto's te maken van de al bestaande gebieden zodat die in de nieuwe versie gebruikt konden worden. Ik vroeg aan Leon welke sectoren en gebieden nog foto's misten. De volgende foto's heb ik gemaakt:

Hoofdstuk 7 - Funar

Nadat we de klimsector Syri i Siklopit hebben afgemaakt richten we ons op ons volgende doel. We willen een begin maken aan de routes bij Funar, het eerste gebied waar we in begin september gingen kijken. We weten dat dit een langetermijnproject gaat worden en dit alleen maar het begin zal zijn. Maar de wanden zien er zo spectaculair uit dat we enthousiast zijn de eerste routes te gaan behaken. Gedurende mijn laatste paar weken in Albanië lukt het ons nog een paar routes te maken. Het zijn lange routes en het kost ons telkens meerdere dagen om één route schoon te maken en te behaken. Het is hard werken en het is een lange rit vanaf Tirana dus de dagen zijn lang. Onze moeite wordt beloond met wonderlijk mooie rots en zeker de mooiste routes die ik geopend heb tijdens deze reis. Voornu hebben we 4 routes behaakt in het gebied maar er is zeker ruimte voor honderden meer. Het is zeker niet de laatste keer dat ik hier ben en ik ben al mijn volgende trip aan het plannen.

Voorlopige routes in Funar:

John Bruinier ~8c, 30* meter, 15* haken, Titus Frehe, '25. Big moves on comfortable tufa holds.

Immortal technique, ~8b, 30* meter, 15 haken, Luan, '25. Several bouldery sections stacked on top of each other, with all sorts of tufa shapes.

Docufiction, ~8a, 40* meter, Luan, '25.

Boom Boy ~7a, 25* meter, 11 haken, Titus Frehe, '25

